იმერეთი

ყოველდღიური გაზეთი

ფასი:
წლიურად . . . . . 7 მანეთი
ნახევარი წლით . . . . 4 მანეთი
თვიურად . . . . . 3 აბაზი
ცალკე ნუმრის ერთი შაური.

წლიური ხელის მოწერელებს გაზეთის ფასი შეუძლიათ ნაწილ-ნაწილად გადახადონ: ხელის მოწერის დროს 3 მანეთი და დანარჩენი კიდევ ნაწილ-ნაწილად. სახელგარეთ წლიურად 14 ნ., ნახევარი წლით 8 მან., თვიურად 6 აბაზი.

№ 41.
წელიწადი მეორე
1913
ოთხშაბათი, 20 თებერვალი

რედაქცია მოთავსებულია ქუთაისში, ივანოვის ქუჩაზე, ვ. ი. ფილიპოვის სახლში, (ფიალურის შავ-ქვის მრეწველთა საბჭოს პირდაპირ).

ტელეფონი № 149.

ეფეულობისა და ჭურჭლეულობის მაღაზია ქ. ქუთაისში ვ. ს. ფილიპოვისა ალექსანდრეს ქუჩაზე.

ინა სპეციალური განყოფილება ელექტრონის მოსაწყობი ძასლების და არმატურებისა, რაც ოველდღეის უმაღლესი ხარისხის მოგვეპოვება ცნობილი ფირმებისაგან. აგრეთვე ეკისრულობ ლის ავეკეთ და ელექტრონის გასანათებელი მაგთულების მოწყობას; ეო-ველთვის ძოგვეპოვება მსურველთათვის სპეციალისტი მონტერები. ჩვენი ძასლების ხარისხის სიკეთეს ჩვენ ეკისრულობთ. ფასები ეოველი კონკურენციის გარეშეა.

პატივის მცემელი ფ. ს. ფილიპოვი.

ამიერიდან ხელისმოწერა 1913 წლისთვის ყოველდღიურ გაზეთზე.

წელიწადი მეორე

1913 იმერეთი

გაზეთის ფასი:
ერთი წლით . . 7 მანეთი,
ნახევარი წლით . . 4 მანეთი,
ერთი თვით . . 4 აბაზი
და ცალკე ნუმრის . . 1 შაური.

ბოლო-ვიარო განცხადების თითო დაბეჭდვა ყველასათვის—სამ მანეთად.

ანცხადების ფასი: პირველ გვერდზე პეტიტის ანგარიშით აწკარი ღირს ერთ შაურად, მეოთხეზე—ორ შაურად, შიგნით გვერდზე მორიგებით და გარეშე ადგილები ჩვეულებრივი ასოებით დაბეჭდილი თითო აწკარი თითო აბაზად. შრომის მაძიებართა განცხადება—ნახევარ ფასად.

ანცხადების ფასი და აგრეთვე სხვა ანგარიშებიც უსათუოდ ფულის მისაძართით უნდა გამოიგზავნოს: Кутаисъ, редакція и контора газеты „ИМЕРЕТИ“, Василію Ивановичу Ивановскому. ||| М. Чеишвили.

ანგარიშებს რედაქცია თავის დროზე ვერ მიიღებს.

ქართული თეატრი

ოთხშაბათს, 20 თებერვალს **ვაჟა-ფშაველას**
მონაწილეობით გაიმართება

დიდი სალიტერატურო საღამო

საკონცერტო განყოფილებით

ოსში მონაწილეობას მიიღებენ თფილისიდან ვ. წვეული და ადგილობრივი ლიტერატორები და სცენის მოყვარენი.

ამ დროით ი. კეკელარიას ოვილის მაღაზიაში

ქალ. ქუთაისში, მიხაილოვის ქუჩაზე, საკუთ. სახლში, 57.

დანიშნულია დიდი იაფი ვაჭროვა

ელნარ საქონლებისა ძლიერ დაკლებულ ფასებში და უვაჭროთ. მაღაზიაში ალდებულებელია რამდენიმე ათასი დარჩენილ ნაჭრებისა იაფ ფასში გასაყიდათ. ეს მაღაზიის განყოფილებებში: მანუფაქტურის და გალანტერეინის ფასები 40, 50, 60 პროცენტებით იაფია. ფეხსაცმელები ძლიერ იაფ ფასებში.

ქ. ქუთაისში

ეპარხია-მრეწველობის სამინისტროს უწყებაში მყოფი

საბუღალტერო კურსები

გ.გ. გიგინეიშვილისა.

ოველდან იხსნება კურსებზე მეორე განყოფილება. მსმენელები მიიღებიან ოთხი ასაკის მოზრდილთა (გიმნაზია, საქალაქო თუ სასულიერო სასწავლებელი). კურსი ათი თვისაა. სწავლის ფული ასი მან.

თხოვნები მიიღება კურსების კანცელარიაში (თფილისის ქუჩა).

საახლოის ამშენებელთა საყურადღებოთ

ქალაქის ეკლარის ქვის სატეხის მოიჯარადარენი ტეხნიკი დ. ბ. წულეიკარი და ი. დ. ბოლქვაძე ამით აუწყებენ პატივცემულ საზოგადოებას, რომ მათ აიღეს ეს ქალაქ-ს ქვის სატეხი და შეუძლიათ საზოგადოებას მიაწოდონ სანაირი ქვა: თეთრი, ლურჯი და წითელი ყოველგვარ ზომ-ს. ეს ქვა ანთმედადი თავის ვამძლეობით და სილამაზით და თანაც სამუშაოდ ადვილია. აგრეთვე აქვსთ ქვები ქვაფენილებისათვის ყოველგვარ ზომის, მსურველთ შეუძლიათ მიმართონ მათ ანტაგონრში: პუშკინის ქუჩა, ქალაქის თვითმთავარლობის ქვეშ.

გამოცდილი მასწავლებლები **ამზადებენ** ბავშვებს ხელმისაწვდომ ფასათ და ბევრითად. შეუძლიათ მოამზადონ ყველა საშვალო სასწავლებლის დაბალ კლასისთვის, აგრეთვე სასულიერო და სამოქალაქო სასწავლებლის ყველა კლასისთვის. გაკვეთილებს ეუწყრენენ სწავლაში სუსტებს და ჩამორჩენილებს ახალი მეთოდით. საცადო გაკვეთილები ეფასოთ.

მისამართი „იმერეთის“ რედაქციაში.

აქიმი ვ. ი. ფეფინი ქირურგიულ ყოველდღე 12—2 და 4—6 საათამდი. ბოსტნის ქ. გვახარიას სახლი.

აქიმი ი. ჩარქოვი. იღებს მხოლოდ და განსაკუთრებით **ბავშვებს, ბენერიულს და სიფილისიანს** ავადმყოფებს. დღეს 12 სთ. 2-დან სადამდე 5—7.

ადრა ბუბუსაძის ქ. ბუბუსაძის შესასვლელი ოსეფიანის სახლი.

მასაჟიანი სამკურნალო კაბინეტი

ვ. ბალანჩივაძისა

ვეკურნავ მასაჟით, საჭიმი ვარჯიშობით, კანქვეშ შესაზსახეულები წამლით და ესპომ სახეზე: მეუუკებს, ნოუკებს, ჭორფლს, მეტ სიწითლეს, ნაყვავილებსა და სახის ყოველგვარ ავადმყოფობას.

ბენერილის ქუჩა აქმის ს. ლორო-ფანიძის სახლი.

გაზ. „იმერეთის“ რედაქცია დაეძებს გამოცდილ კარეკტორს, რომელსაც სამუშაო ექნება დილის 1 საათიდან ვიდრე საღამოს მეხუთე საათამდი.

დღიური

სალონიკიდან სკუტარს სერბიის სამი ბატარეია წავიდა.

— ცარსკოე სელოდან პეტერბურგს დილის ამბები მიაქვენს ბაჩავეის ღერთისმშობლის ხატი.

— მეგსიკაში ახუსკოს მახლობლათ ზაპატისტები თავს დაესხენ ჯარის კაცებს. ერთი საათის ბრძოლას შემდეგ მაკაროვის ჯარის 50 მოუკლეს.

— ირლანდიის ვიცე-ჯოროლი ლორდი ამბერლინ სამსახურს თავს ანებებს.

— ხელმწიფემ ხვიის ხანი და მისი ამალა ინახულა, რომელთაც მეფეს ძვირფასი საჩუქრები მიართვეს.

— ოსმალეთში საშინელი ხოლერა მძვინვარებს. ამის გამო საპორტო ქალაქები ბალტიისა და შავ ზღვაზე: პეტერბურგი, ლიბავა, კრონშტადტი, ოდესა, ფეოდოსია, ქერჩი, დონის-როსტოვი, ნოვოროსია და ბათომი ხოლერისათვის საშიშროთ გამოაცხადეს.

— გზითა მინისტრის განკარგულებით რომანოვებმა იუბილეს დღეს ყოველ მატარებელს თან უნდა ახლდეს ბუფეტი ყოველნაირი სანოვაგით.

გლეხი და პროლეტარი

სოციალ-დემოკრატები ამბობენ: საზოგადოება გაყოფილია ორ ნაწილად; ერთი მხრით არიან გაყვლეფილნი, მეორე მხრით გამყვლეფელნი. ამის შორის უძირო, გარდაუვალი უფსკრულიაო.

მაგრამ ეს განმარტება ცალმხრივია და, თუ არ მოვიშველიეთ სხვა თვალსაზრისიც, წავატყდებით უკიდურეს შეცდომას.

გაყვლეფა—არ არის ერთადერთი საფუძველი, რომელსაც ვემყარებით, როდესაც ვარკვევთ სოციალურ კლასებს.

მსხვილი კაპიტალისტი ყველაფს წვრილს, დიდი მემამულე პატრარა, მაგრამ თითოეული ხსენებული ჯგუფი ეკუთნის მაინც ერთს კლასს.

წარჩენებული ბიუროკრატი ყველაფს პატარა მოხელეს, მაგრამ ორივე ეკუთნის ბიუროკრატიულ ჯგუფს.

რაც უფრო დიდია ინტელიგენტური მუშის ხელფასი, მით უფრო მცირეა უბრალო მუშის ქირა, მაშასადამე, ინტელიგენტური მუშა ყველაფს უბრალო მუშას, მაგრამ ორივე კი ეკუთნის მუშათა კლასს.

ორ ცხენიანი გლეხი ყველაფს ერთ-ცხენიანს, ოთხ ცხენიანი—ორ ცხენიანს, მაგრამ სამივე ხსენებული ჯგუფი ეკუთნის მშრომელ გლეხობას.

საზოგადოება ოდესმე გაყოფილი ორ მოპირდაპირე კლასად და გაყვლეფილთა და გამყვლეფელთა შორის როდესმე გაყვლეფილი, გარდაუვალი ამოუსავსებელი თხრილი. საზოგადოება წარმოადგენს სოციალურ კიბეს, რომლის ზემო საფეხური ყველაფს ქვემო საფეხურ.. გამყვლეფელთა შორის საფეხურ თანდათანობა, გარდამავალი საფეხურები, თითოეული წრე გამყვლეფელიც არის და გამყვლეფილიც. და მხოლოდ ყველაზე უფრო დაბალი საფეხური არის მხოლოდ გაყვლეფილი.

მაგრამ, თუ ამ საზომით გავზომეთ თითოეული სოციალური ჯგუფის ღირსება, მაშინ პროლეტარიატთ უნდა ჩავთვალოთ მხოლოდ ეგრეთ წოდებული ლუმპენპროლეტარიატი, ანუ, როგორც რუსეთში უწოდებენ, „ბოსიაკები.“

აქედან ჩანს, რომ ხსენებული თვალსაზრისი ცალმხრიეია.

მეორე თვალსაზრისი ემყარება შრომის პრინციპს. ამ თვალსაზრით შეგვიძლია გავყოთ საზოგადოება ორ ნაწილად: მშრომელებთ და მუქთა ხორაგებთ; ერთი მხრით უნდა დავაყენოთ მშრომელთა, მეორე მხრით კი არა მშრომელთა კლასი.

და, პირველი თვალსაზრისი რომ შეეუერთოთ მეორეს, საკითხი გამოიკვეული იქნება სავსებით, ყოველი მხრით.

ამ ორმაგი თვალსაზრისით უნდა ავიღოთ მშრომელ კლასთ, ანუ მუშათა კლასთ საზოგადოების ის ნაწილი, რომელიც ცხოვრობს საკუთარი შრომით და და რომლის ნაწილს ითვისებს სხვა კლასი.

დანარჩენი წრეები საზოგადოებისა, რომელთაც შეუძლიათ ცხოვრება უშრომლოთ, რომელნიც, მაშასადამე, ისაკუთრებენ მუშათა კლასის ნაშრომის ნაწილს, წარმოადგენენ კაპიტალისტებისა და მემამულეების კლასს.

ამ ორ დიდ კლასთ განიყოფება საზოგადოება.

განვიხილოთ ახლა გლეხობის მდგომარეობა საზოგადოების სოციალური კიბის საფეხურთა შორის.

გლეხობა—მშრომელი კლასია, რადგან ცხოვრობს საკუთარი შრომით.

გლეხობა ჩაგრული კლასია, რადგან მისი შრომის ნაყოფს ისაკუთრებენ: ნარჩენები, პურით მოვაჭრენი, მეცენატენი და სხ.

და ჩაგრულია არა მარტო ცალცხენიანი, არამედ ოთხცხენიანი გლეხიც.

რატომ არ შეგვიძლია ჩავთვალოთ ოთხ ცხენიანი გლეხი ექსპლოატორად, კაპიტალისტთ? იმიტომ, რომ მას არ შეუძლია იცხოვროს უშრომლოთ, თავის მამულზე აღებული იჯარით ანუ კაპიტალის სარგებლით. და, რასაკვირველია, უსამართლობა იქნება, უწოდონ მას მუქთა ხორა რადგან მისი შრომა მეტად მძიმე და თან ნაყოფიერია.

როგორ უნდა ვუყურეთ დამოკიდებულებას გლეხსა და საკარხნო პროლეტარს შორის? მეტრია თუ არა გლეხი საკარხნო პროლეტარის? ეკუთნიან თუ არა ისინი ერთსა და იმავე მშრომელ კლასს?

კაუტსკი ამბობს: გლეხს გამოაქვს თავისი პირნახული ბაზარზე, ქარხნი მუშა ყიდულობს ამ პირნახულს. მაგ. გლეხი და ქარხნის მუშა არიან ერთმანეთის მეპირდაპირეენი, ეკუთნიან სხვადასხვა სოციალურ კლასსო; მათ შორის სოციალური, კლასობრივი ანტაგონიზმი არსო და სხ.

მაგრამ ეს მხედველობა ეწინააღმდეგება მარქსის მეცნიერულ თვალსაზრისს. ძველის მკვლეველი და ფოლადის ჭედველი მექარხნეენიც კი გამოდიან ბაზარზე ერთმანეთის პირისპირ, მაგრამ კი არ ეკუთნიან სხვადასხვა კლასს.

მესამე ტომის ბოლოს მარქსმა დააყენა

ერთი დიდმნშვნელოვანი საკითხი, რომელზეც ვერ მოისწრო პასუხის მიცემა. წარმოადგენენ თუ არა სხვადასხვა სოციალურ კლასს. სხვადასხვა სამრეწველო დარგის წარმომადგენელნი, მაგალითად, ქვა ნახშირის, მაუდის, ფოლადის, ტილოს, შუშის და სხ. და სხ. მკეთებელი შეკრებნენ? და, თუ არა, რატომ? ისინი ერთ ერთმანეთს ებრძვიან ბაზარზე? მათს შორისაც ხომ ულმობელი ეკონომიური ცილობაა?

პასუხი, ჩემი ფიქრით, იდეალია.

სხვადასხვა დარგის მეკეარხნენი არ წარმოადგენენ ერთიანთანს მოპირდაპირე სოციალურ კლასებს, რადგან თითოეული მათგანი ეკუთნის არამშრომელ კლასს. მათი საერთო ინტერესი ეწინააღმდეგება მშრომელი კლასის ინტერესს, თითოეული მათგანი ისაკუთრებს უზღველთან მშრომელი ხალხის ნაშრომის ნაწილს, ე. ი. ცხოვრობს სხვისი ნაშრომით.

მაშასადამე, მათ შორის საერთო ის არის, რომ ისინი ეკუთნიან არა მშრომელთა კლასს.

და, ცხადია, ამ თვალსაზრისით საქარხნო პროლეტარი და გლები ეკუთნიან ერთს სოციალურ წრეს, ე. ი. მშომელთა კლასს.

გლები და პროლეტარი თუ სოციალური მტრები არიან იმიტომ, რომ გამოდიან ბაზარზე, როგორც მყიდველი გამყიდველნი, მაშინ ხომ ერთმანეთის მოპირდაპირე სოციალური კლასები იქნებოდენ მაუხისა და ფოლადის მწარმოებელნიც, რადგან ისინიც ხომ ერთმანეთის წინააღმდეგ გამოდიან ბაზარზე, როგორც ვაჭრები.

მაგრამ სავაჭრო ცილობა კი არა შობს კლასთა სხვადასხვობას, არაშედ შრომა ან შრომის უარყოფა. ეი დედაბოძი, საფუძველი, რომელსაც ემყარება საზოგადოების დანაწილება კლასებად.

ეკონომიური ბრძოლა და ცილობა არის თვით საქარხნო მუშებს შორისაც. მუშათა ერთი წრე არ უთმობს ერთხელვე მოპოგებულ ადგილს მუშათა სხვა წრეს. ამ ნიადაგზე ისართება ხშირათ საშინელი ომები მუშათა შორის. და, რასაკვირველია, ეს ბრძოლა უფრო სასტიკი და ულმობელია, ვიდრე ბრძოლა სავაჭრო ბაზარზე გლეხსა და საქარხნო მუშას შორის. მაგრამ განა ერთსა და იმავე სოციალურ კლასს არ ეკუთნის მუშთა სხვადასხვა წრე?!

აქედან ჩანს, რომ გლები და საქარხნო პროლეტარი ეკუთნიან ერთსა და იმავე სოციალურ წრეს. ე. ი. მშრომელთა კლასს.

მაშასადამე, ერთხელ და სამუდამოთ უნდა გავარკვეს ის შემცდარი აზრი, ვითომ გლები და საქარხნო პროლეტარი არიან ერთმანეთის მოპირდაპირე სოციალური კლასები.

შეიძლება თუ არა ვუწოდოთ გლეხობას წვრილი ბურჟუაზია? რასაკვირველია, არა, რადგან წვრილი ბურჟუაზია ცხოვრობს მუშათა კლასის ნაშრომის მითვისებით, გლეხობა კი საკუთარი შრომით.

გლეხს ვერ ვუწოდებთ წვრილ ბურჟუას მშინაც კი, როდესაც შედარებით შეძლებულია, ისე, როგორც ვერ ვუწოდებთ ბურჟუას იმ საქარხნო მუშას, რომელსაც ეძლევა შედარებით კარგი ქირა.

სოციალ-დემოკრატებს სრულიად არ აქვთ გამორკვეული ეს საკითხი. მათი აზრით გლები ეკონომიური მტერია პროლეტარისა. მაგრამ რატომ? არაფერს ამბობენ ამის შესახებ, ე. ი. საკითხს არ ეხებიან არსებითად.

საკვირველი ის არის, რომ თვით მარქსს ნათლად აქვს გარკვეული ეს საკითხი „კაპიტალის“ მესამე ტომში, და მისი განმარტება სავსებით ეთანხმება ჩვენს აზრს.

მაგრამ მარქსს უფრო ინტერესებდა ისტორიული თვალსაზრისი, ვიდრე ახლანდელი მდგომარეობა გლეხებისა.

და, ვფიქრობ, მისი მიმდევრები შეაკერინა მისმა ნათქვამმა. გლები ბარბაროსი არისო, მისი წარმოება ჩამორჩენილი არისო, ეკუთნის ძველ ეკონომიურ ხანასო და სხ.

მაგრამ, როგორცა ვსთქვით, მარქსმა განიხილა გლეხობა, როგორც ისტორიული კეთეგორია, როგორც ეკონომიური კლასი, რომელიც ეკუთვნოდა წარსულ დროს.

და თანამდროვე საგლეხო საკითხზე ის არ ჩერდებოდა დიდხანს, რადგან მის მიზანს შედგენილ გამოკვლევა ეკონომიური ურთიერთობისა იმ ქვეყნისა, სადაც საზოგადოება განაწილებულია ორ დიდ კლასათ, მუშებათ და კაპიტალისტებათ, კაპიტალისტები კი თავისი მხრით გიყოფენ ორ ნაწილათ: საკუთრად კაპიტალისტებათ და მემამულეებათ.

ამგვარ ქვეყნაში ალარ არის გლეხი, მიწის მუშა დაშორებული მიწას, მუშობს ქირით. მუშათა ნაშრომის ნაწილი მიაქვთ უზღველათ კაპიტალისტებსა. როგორც უნაყოფოდ ებრძვიან სხვისი ნაშრომისაგან, როგორც რენტას, მემამულეებს.

თითქმის მთელი ანალიზი მარქსისა ტრიალობს კაპიტალისტური ქვეყნის კლასთა ურთიერთობის შესახებ.

და, საშუშუბარათ, მისმა მიმდევრებმა ვერ მოიხმარეს ჯეროანანთ მისი მკვეთრი ანალიტიური მეთოდი.

და საგლეხო საკითხი გადაუწყვეტელი დარჩენილ.

ერთმანეთისაგან ვერ გამოურკვევიათ და ვერ გაურჩევიათ ისტორიული და თანამედროვე თვალსაზრისი. ერთი და იგივე გონიათ გლები ძველთათ და ახლა. არ იქნა და არა, ვერ აღიარეს გლები პროლეტარის მეგობრათ, ვერ იცანეს ეს შუამ, მონათლეს ზერილ ბურჟუათ და პროლეტარის მტრათ!

მიზიანლოგსკისთან წერილში მარქსს შესაძლებელთ მიანნდა, რომ სოციალიური რეგოლიუცია მოხდებოდა ევროპაში უფრო ადრე, ვიდრე, პოლიტიკური რეფორმა.

მაგრამ სავაჭრო ცილობა კი არა შობს კლასთა სხვადასხვობას, არაშედ შრომა ან შრომის უარყოფა. ეი დედაბოძი, საფუძველი, რომელსაც ემყარება საზოგადოების დანაწილება კლასებათ.

ეკონომიური ბრძოლა და ცილობა არის თვით საქარხნო მუშებს შორისაც. მუშათა ერთი წრე არ უთმობს ერთხელვე მოპოგებულ ადგილს მუშათა სხვა წრეს. ამ ნიადაგზე ისართება ხშირათ საშინელი ომები მუშათა შორის. და, რასაკვირველია, ეს ბრძოლა უფრო სასტიკი და ულმობელია, ვიდრე ბრძოლა სავაჭრო ბაზარზე გლეხსა და საქარხნო მუშას შორის. მაგრამ განა ერთსა და იმავე სოციალურ კლასს არ ეკუთნის მუშთა სხვადასხვა წრე?!

აქედან ჩანს, რომ გლები და საქარხნო პროლეტარი ეკუთნიან ერთსა და იმავე სოციალურ წრეს. ე. ი. მშრომელთა კლასს.

მაშასადამე, ერთხელ და სამუდამოთ უნდა გავარკვეს ის შემცდარი აზრი, ვითომ გლები და საქარხნო პროლეტარი არიან ერთმანეთის მოპირდაპირე სოციალური კლასები.

შეიძლება თუ არა ვუწოდოთ გლეხობას წვრილი ბურჟუაზია? რასაკვირველია, არა, რადგან წვრილი ბურჟუაზია ცხოვრობს მუშათა კლასის ნაშრომის მითვისებით, გლეხობა კი საკუთარი შრომით.

გლეხს ვერ ვუწოდებთ წვრილ ბურჟუას მშინაც კი, როდესაც შედარებით შეძლებულია, ისე, როგორც ვერ ვუწოდებთ ბურჟუას იმ საქარხნო მუშას, რომელსაც ეძლევა შედარებით კარგი ქირა.

სოციალ-დემოკრატებს სრულიად არ აქვთ გამორკვეული ეს საკითხი. მათი აზრით გლები ეკონომიური მტერია პროლეტარისა. მაგრამ რატომ? არაფერს ამბობენ ამის შესახებ, ე. ი. საკითხს არ ეხებიან არსებითად.

საკვირველი ის არის, რომ თვით მარქსს ნათლად აქვს გარკვეული ეს საკითხი „კაპიტალის“ მესამე ტომში, და მისი განმარტება სავსებით ეთანხმება ჩვენს აზრს.

მაგრამ მარქსს უფრო ინტერესებდა ისტორიული თვალსაზრისი, ვიდრე ახლანდელი მდგომარეობა გლეხებისა.

და, ვფიქრობ, მისი მიმდევრები შეაკერინა მისმა ნათქვამმა. გლები ბარბაროსი არისო, მისი წარმოება ჩამორჩენილი არისო, ეკუთნის ძველ ეკონომიურ ხანასო და სხ.

მაგრამ, როგორცა ვსთქვით, მარქსმა განიხილა გლეხობა, როგორც ისტორიული კეთეგორია, როგორც ეკონომიური კლასი, რომელიც ეკუთვნოდა წარსულ დროს.

და თანამდროვე საგლეხო საკითხზე ის არ ჩერდებოდა დიდხანს, რადგან მის მიზანს შედგენილ გამოკვლევა ეკონომიური ურთიერთობისა იმ ქვეყნისა, სადაც საზოგადოება განაწილებულია ორ დიდ კლასათ, მუშებათ და კაპიტალისტებათ, კაპიტალისტები კი თავისი მხრით გიყოფენ ორ ნაწილათ: საკუთრად კაპიტალისტებათ და მემამულეებათ.

ამგვარ ქვეყნაში ალარ არის გლეხი, მიწის მუშა დაშორებული მიწას, მუშობს ქირით. მუშათა ნაშრომის ნაწილი მიაქვთ უზღველათ კაპიტალისტებსა. როგორც უნაყოფოდ ებრძვიან განსაზღვრულ ნაწილს ამ მითვისებული სხვისი ნაშრომისაგან, როგორც რენტას, მემამულეებს.

თითქმის მთელი ანალიზი მარქსისა ტრიალობს კაპიტალისტური ქვეყნის კლასთა ურთიერთობის შესახებ.

და, საშუშუბარათ, მისმა მიმდევრებმა ვერ მოიხმარეს ჯეროანანთ მისი მკვეთრი ანალიტიური მეთოდი.

და საგლეხო საკითხი გადაუწყვეტელი დარჩენილ.

ერთმანეთისაგან ვერ გამოურკვევიათ და ვერ გაურჩევიათ ისტორიული და თანამედროვე თვალსაზრისი. ერთი და იგივე გონიათ გლები ძველთათ და ახლა. არ იქნა და არა, ვერ აღიარეს გლები პროლეტარის მეგობრათ, ვერ იცანეს ეს შუამ, მონათლეს ზერილ ბურჟუათ და პროლეტარის მტრათ!

მიზიანლოგსკისთან წერილში მარქსს შესაძლებელთ მიანნდა, რომ სოციალიური რეგოლიუცია მოხდებოდა ევროპაში უფრო ადრე, ვიდრე, პოლიტიკური რეფორმა.

მაშასადამე, მაშინ ისე ძლიერი ეგონათ პროლეტარიატი, რომ არ მიანნდათ საკითხთ გლეხების დმზპარება.

მეორე მხრით იმასაც კი ფიქრობდენ, მალე გაპროლეტარდებიან გლეხებიო, და, რასაკვირველია, საოცალოვში. არ რაებდენ ამ დიდ ეკონომიურ ჯგუფს, რომელიც ადრე თუ გვიან უნდა გამქრალიყო მათი წარმოდგენით.

და მაშინდელ მარქსისტებს ეპატიებოდათ, მტრად რომ მიანნდათ გლეხობა. მართლაც, რატომ უნდა გაეწიათ ანგარიში ამ „მტრისთვის“, რომელიც ახლო მომავალში გაპროლეტარდებოდა, გლები ალარ იქნებოდა, მხარში ამოუდგებოდა პროლეტარიატს?!

მაგრამ დღეს, როდესაც არ გამართლდა გლეხთა გაპროლეტარების მოლოდინი, როდესაც დამტკიცდა, რომ გლეხობა წარმოდგენენ ერის უდიდეს ნაწილს მეტადრე რუსეთისა, ჩინეთისა, ინდოეთისა და სხვა ამგვარი ქვეყნებში, იძულებული ვართ, ანგარიში გავუწიოთ ამ ფაქტს.

და დღევანდელი დემოკრატიის მიზანი უნდა იყოს არა გაპროლეტარება, არამედ გადემოკრატება გლეხთა.

მაშასადამე, დემოკრატიამ ერთხელ და სამუდამოთ უნდა უარყოს ძველი შეხედულობა გლეხობაზე, როგორც სოციალურ მტერზე, უკუაგდოს დაძველებული სოციოლოგიური ფორმულა, შესისხლხორცებული ცრუ რწმენა.

დემოკრატია თან უნდა მისდევდეს,—მეტი კიდევ,—წინ უნდა უძღოდეს მეცნიერებას.

დემოკრატიას არ შეეფერება თავისი „მრწამსის“ ფანატიკურათ დაცვა და ბრმათ აღსარება სოფიზმების საშვალებით.

თვარა, ის სოციალური წრე, რომელსაც არ უნდა თვალი გაუსწოროს მეცნიერულ ეჭვშარიტებას და არ უნდა გამიტოს თავისი ერთხელვე შეთვისებული ცრუ რწმენა,—რეაქციონერია.

დასასრულ აღვნიშნავთ მოკლეთ ამ წერილის დედაზრს: პროლეტარიატი და გლეხობა, ორი დიდი სოციალური ჯგუფი, ეკუთნიან შშრომელ კლასს. მათ შორის არ არის კლასობრივი წინააღმდეგობა, ისინი არ წარმოადგენენ ერთმანეთის მოპირდაპირე კლასებს, მტრებს; ისინი ერთმანეთის მეგობრები არიან სოციალიური მდგომარეობით, წარმოადგენენ ერთს კლასს, რომლის ნაშრომის ნაწილს ისაკუთრებენ კაპიტალისტები და მემამულეები.

ურო.

ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲐᲛᲑᲐᲕᲘ.

დეპუტატ გელოვანისათვის შორაპნის მაზრიდან მ. ვ. ქ—ეს ცნობები გაუგზავნია საზოგადოთ გზების უნუგეშო მდგომარეობაზე, რაც მუშა ხალხს გაეკვრებაში აგდებსო. ამის თაობაზე 1906-ში მეფის მოადგილის კანცელარიის საბჭოში ეკუთვნილი განცხადება, აუწერიათ თუ რამდენი საკმაოა ძველი გზა-შარის ასაღებენ ხალხოგოთთ, იმ გზა-შარისა, რომელიც ამიერ კავკასიის რკინის გზის გაყვანას შემდეგ სრულიად მოისპო და ადრე ქართლ-კახეთს იმერეთთან ეერთებდათ. რო რამიე ბუნების მოვლენამ (როგორც ეს მოხდა 1896 წ. დიდი თოვლისა და წყალდიდობის დროს) რკინის გზის მოძრაობა შეწყვეტოს, ეს ორი კუთხე ჩვენი ქვეყნისა მოწყვეტილი დარჩება ერთიმეორესაო.

ამავე ქ—ეს ისაც აუწერია, რამდენს გასაჭირსა მოეკი მორაშვილის კუთხე მდ. ჩოლოპურზე უხიდობის გამო. ამ ხიდის გაკეთების თაობაზე მოიგრობას განკარგულებაც მოუხდენია. ნაწილი ფულისა გუბერნიის საამშენებლოო განკოფილებისთვის გადაუცია თო, ამბობენ, მაგრამ საქმის დაბოლოებას ვერ ეკლინსეთო.

✦ თფილ. სამოსამართლო პალატას ზესტაფონის ბანკის ყოფილი მოსამსახურენი ჩხეიძე, ქაჯაია და ბაქრაძე გაუმართლებია და გაუუქმებია ქუთაოლის სასამართლოს განჩინენი, რომლითაც ამ სამს სხვადასხვა ვადით პატიმრობა რაზმი ქონდა გადაწყვეტილი.

✦ გუშინ თფილისიდან მომავალმა მატარებელმა დაიგვიანა.

✦ ოლქის სასამ. თავმჯდომარის განკარგულებით 21 თებერვალს სასამართლოში ყოველგვარი მუშაობა შეწყვეტილი იქნება, ამ დღეს სალამოს 5 საათზე ყველა მოხელე თავს მოიყრის სასამართლო დარბაზში, სადაც საგრთო სადილი გაიმართება.

✦ მოგვაგონებთ მკითხველებს რომ დღეს ქართულ თეატრში **ვეფ-ეფშველის** მონაწილეობით სალიტერატურო სალამო იმართება საკონცერტო და იუმორისტული განკოფილებით. სადამაზი ყარდა ვეფ-ეფშველისა სხვაც ბევრი მიიღებს მონაწილეობას.

✦ 18 თებერვალს ქალაქს სამპოს სხდომას 20 ხმოსანნი დაესწრო. ამ სხდომაზე განხილულ იქნა სულ ექვსი საქმე. მეფფურვეები თხოულობდენ პურის ნიხრაზ ფასის მოპატებას. ქალაქის გამგეობას შეუკრებია ცნობები, საიდანაც სჩანს, რომ პურის ფქვილის ფასი არ მოუმატებია. ამ ცნობების მიხედვით ქალაქის სამპომ მათი თხოვნა უეურადღებოთ დასტოგა.

განხილულ იქნა ელისაბედ ქუთათელაძის ასულის თხოვნა ამის შესახებ, რომ მას მისცემოდა მასწავლებლის ადგილი ქალაქის ილიას სახელობაზე, დაარსებულ პირველ დაწყებით შკოლაში. სამპომ მხედველობაში მიიღო ის გარემოება, რომ ქუთათელაძის ასულს მონაწილეობა არ მიუღია მასწავლებელთა საკონკურსო გამოცდაში და აგრეთვე ის, რომ გამგეობის მიერ დასამტკიცებლათ წარდგენილ კანდიდატს მეგელიძის შესახებ დირექციისაგან არაკეთილი ცნობა არ მიუღია და ქუთათელაძის ასულის თხოვნის განხილვა გადადეგ. შეწყნარებულ იქნა სარაჯიშვილის, ქვაბრიანეკის და მწყანე ყვავილის ქუჩის მცოცავლეგების თხოვნა შესახებ იმისა, რომ ლიძარელ იქნას გუბერნატორის წინაშე შეამდგომლობა, რომ ამ ქუჩების ჩაირნენ საროსკაპო სახელი არ გიხსნის.

ქუთაისის საალაქო სამრეწველო გადასახადის გამნაწილებელ საკრებულოს წევრებად ბეჭან ასთიანი და დავით ლორავა აირჩიეს, მათ კანდიდატთ მიხეილ რუხაძე.

ქალაქის გამგეობის მოხსენების განხილვა სასწორის მოგანის გასაფართოებლათ ყუფარაძის და ტყეშელაშვილის ადგილის ყიდვის შესახებ გადადებულ იქნა ხმოსანთა მეტი რიცხვის დაუსწრებლობის გამო.

✦ ოლქის სასამართლოში გაირჩა იმ წვრილი ქურდების საქმე, რომელთაც გასულ წელს სასამართლოდან რეკოლეგირი მოიპარეს. ნაპარები რეკოლეგები აღმოაჩნდა მეკირეწლოვან ბახტაძეს, რისთვისაც თავის ორი ამხანაგით სასამართლომ მთ სხვადასხვა ვადით ციხე გადაუწყვიტა.

✦ 18 თებერვ. ოლქის სასამართლომ რაგდენ ბარდაველიძის საქმე გაარჩია. მას იმ სახლის გაქურდვა ბრალდება, რომლის თვალყურის დევნაზე მინდობილი ქონდა. ბარდაველიძეს მაქმანი ძალის შემწეობით გასალები უნახეს, სასამართლომ ის დამნაშავეთ იცნო და 2½ წელიწადი გამასწორებელი ოჯახი მიუსაჯა და 250 მან. გადახდა სახ. პატრონის სასარგებლოთ.

✦ კაკაესის დროებით სამხედრო სასამართლომ დაბა სამტრედის რესპუბლიკაში მონაწილეობის მიღებისთვის ლეონ ბერიაძეს სიკვდილიდან დასჯა მიუსაჯა, მაგრამ კავკასიის მეფის მოადგილემ მას სიკვდილიდან დასჯა უკადო კატორგაზე შეუცვალა და ამასწინათ იგი ქუთაისისაკენ მოსკოვის საკატორგო ციხეში გაგზავნეს. ამ ფამით იგი წერილობით იტყობინებენ, რომ მეფემ სასჯელი გაუნახევრო.

✦ ამერმთ გიორგი ჭაჭიშვილი რიგის საკატორგო ციხეშია დამწყვდეული. მას კავკასიის სამხედრო სასამართლომ სიკვდილით დასჯა მიუსაჯა ჰოლიციელების მოკვლასა და დაჭრისათვის, მაგრამ კავკასიის მეფის მოადგილემ სიკვდილიან დასჯა უკადო კატორგაზე შეუცვალა.

✦ 15 ამ თვეს ქუთაისის ოლქის სასამართლომ ბრალდების ოქმი ჩაბარა ალექსანდროვის საკატორგო ციხიდან გამოქცეულ კატორღელის კოლია ყუფარაძეს, რომელსაც აბრალებენ სოფ. მეხეთში (ქუთ. მაზრაში) 1912 წ. 21 აგვისტოს იოსებ ნარიშვილიშვილის მოკვლას.

შეცთომის გასწორება: ბ. ან. ქავთარაძის გუშინ დასტამბული წერილში, სხვათა შორის, ასეთი შეცთომებია: თავში—ფოთის ტირაჟის თავჯდომარეს ნაცვლად ფოთის ბანკის თავჯდომარეს. შემდეგ—ბატონ რედაქტოროს ნაცვლად—**ბატონი ნიკო!**

ᲛᲝᲬᲔᲠᲘᲚᲘ ᲐᲛᲑᲐᲕᲘ

დ. ძარუელ (ზემო იმერ.)

წასული თვის უკანასკნელ რიცხვებში აქ სამრეველო შკოლების შენობა აკურთხეს. კურთხევას დაესწრენ ოლქისა და ეპარქიის მეთვალყურეები. შენობა 3000 მანეთად დაჯდა. 1500 მანეთამდი ამ საქმეში მეთოდე ქთომამეკენ გაიღო.

ამას წინათ აქ ვინმე ა. გეგეჭკორმა წარმოდგენა გამართა. წარმოდგენას ხალხი ბლომადთ დაესწრო. გამომდგენის გამამართველმა ერთ დამსწრეთაგანს სცემა.

ს. ზედა-ილემი (ზემო იმერ.)

ამ სოფელში ვლ. მესხიშვილის პატივსაცემლათ სალიტერატურო ღილი გაიმართა. ბ-მა ა. გორგაძემ ხალხს გააცნო მესხიშვილის მოღვაწეობა. იყო წარმოდგენა და ლექსების კითხვაც. ხალხი ბლომათ დაესწრო.

ᲚᲝᲜᲘᲡᲫᲘᲔᲑᲐ.

როდესაც „მერცხლის“ მე-39 ნუმერში წაგვიკითხე „ჩემი აღსარების“ პირველი სტრიქონები, უკვე ვიგრძენი, რაც იყო. მიეხედი, რომ ამ წერილს წილათ ხვდა იმ რეკლამის ხასიათი ქონოდა, რომელიც ხშირათ სარგებლობენ ჩვენი დასეღები, თავის ბლატფორმის გასაძლიერებლათ.. ამ წერილის დასტამბვა, ერთი იმ ლონისძიებათაგანია, რომლის საშვალებითაც ჩვენს მოპირდაპირეთ სურსთ ლაქა მოგვაცხონ, დაგვრჩღიერონ. წერილის ავტორი ეტყობა მახეში გაება, რადგანაც იგი იმ სუსტ ხალხს ეკუთვნის, რომელთა მსოფლმხედველობის შეცვლა ისე ადვილია, როგორც მისი შეთვისება. ჩვენ ამგვარი ადამიანების ჩამოკიალებას ხარალს არ ვეტყვით, რადგანაც ხელს გვიშლიან ყველა ისინი, რომელთაც არ აქვთ სულის სიმძლავრე, თავისი პირადი „შე“ ადვილათ შეუძლიათ დაანაწილონ და თვალდახუჭული მიდიან აღიარქული მიზნისაკენ. გვიხარია, რომ ჩვენს ოჯახს (თუკი ის ჩვენს ოჯახში რიგიანმა იყოს) ჩამოსაცილდა წვერი, რომელიც ჩვენს სიწმინდეს თვალზე ბურუსათ ეხებოდა და ახლაც, როდესაც იგი ჩვენ ჩამოგვაცილდა, არ იცის, აკოავე თუ არა კიდევ ეგ ბურუსი იმის თვალებს.

რომ უფრო ნათლად დაეინახოთ დასკვნების ახალ შემქნელი პარტიული მუშის სახე, გავიცნოთ მის პირველი დებიუტი თავის წერილს ატორინ ინით იწყებს, თუ როგორ მოსცილდა იგი ფედერალისტებს და დასეღების მიმდევარი (sic!) გახდა...

შეგვქენი დასეღების მიმდევარი ..

შაბლონი ამას იქით ვერ წავა. მარტო ეს სამი სიტყვა კმარა, რომ გაიგოთ, ვისთან გაქვსთ საქმე. ერთი წუთით შეიფიქსეთ ინი, რის შედეგებსაც მოითხოვს მეტად რთული პსიქოლოგიური პროცესი, ერთი შეხედვით გაცნობა მისი, რასაც ხანგრძლივი დაკვირვება უნდა—ეს სიყალბეა! ამგვარ მეტამორფოზას ვერაფერი შეგნებულათ ნახმარი მეთოდი ვერ გამამორჭლებს.

წერილის დანარჩენ შინაარსს შედგენს ფედერალისტების დახასიათება. ავუხსნა ბ. ქ—ძეს ის, რაც წლობით ვერ გაუგია, უბრალო დროს დაკარგვა იქნება. მე სულ სხვა მაინც მეგონა ეს ბ. ქ—ძე ფედერალისტებს რეკ[illegible] [illegible] ... [illegible] ... [illegible] ...

...ლოსტ. მართა და ოლოა მოსეს ძე და ასულნი შავგულიძენი, პეტრეა ...ნტანტინეს ასული, აქმანი დიმიტიე ვასილის ძე ფანტაცვა, და ალიქ... ...ბაელეს ძე ოყრუშიძე აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთა გადაცვალებას

დეკანოზის მოსე ივანეს ძისა

შავგულიძისას.

...ანაშვიდი ყოველ დღე საღამოს 5 საათზე. გასვენება და დასაფლავება ...ელ-ქუჩერის მოგალი ანგელოზის ეკლესიაზე შაბათს 23 თებერვლის დილის 9 საათზე. საკუთარი სახლი, ორპირის ქუჩა, № 7.

ᲔᲢᲔᲠᲑᲣᲠᲒᲘ.

წერილები მეგობართან.

1 წერილი.

...ბატონო! სიტყვა მოგეცი და არ ...ᲒᲔᲚᲘ სიტყვას ვუღალატო: ეფეკუ...ᲜᲝᲒᲐᲛᲘᲗᲘᲗᲘᲗ

სავაჭრო სახლი ᲒᲝᲙᲘᲔᲚᲝᲕᲘ ᲨᲕ-ᲒᲘ ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲨᲘ.

Ხ. ᲮᲠᲘᲡᲢᲐᲓᲣᲚᲘᲓᲘᲡ

ერთ-ერთ ერთი წარმომდგენელი მთელ ამიერ-კავკასიაში ჩვენში კარგად ცნობილი [illegible] ᲐᲑᲠᲔᲨᲣᲛᲐᲗ ᲗᲔᲚᲡᲚᲘᲡ

(რომელსაც ჩვენში წინათ წერილის თესლს ეძახდენ). ამით აუწყებს მეგობრებს [illegible] თესლით მოვაჭრეებს, რომ პარტიობით თესლის დამკვეთ (ბაკაზის მომცემთ) ნაღდ [illegible] არა ნაკლებ ერთი ყუთისა ანუ 200 ეკვს ძისხლიან კარტოფილის თესლი [illegible]

[illegible] ᲓᲘᲡ—1 Თ. 14 Ш., 15 ᲛᲐᲠᲢᲘᲡᲗᲕᲘᲡ—1 Ш. 4 ᲐᲑᲐᲜᲗᲐᲜ, 1 ᲐᲠᲘᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ—1 18 Ш. ᲮᲠᲘᲡᲢᲐᲓᲣᲚᲘᲓᲘᲡ თესლის ღირსებამ გასულ წელს ზოგიერთ ვაჭარტონებს მადა გაუღვიძა და მდარეურობისთვის [illegible]

[illegible] ᲒᲐᲖᲔᲗᲘᲡᲗᲕᲘᲡ „ᲜᲐᲯᲐᲮᲣᲚ. ᲠᲘᲡ“, „ᲡᲐᲮ. ᲒᲐᲖ.“, „ᲓᲐᲗ. ᲡᲘᲛᲐᲠᲗᲚᲘ“ და სხვ.) ᲮᲠᲘᲡᲢᲐᲓᲣᲚᲘᲓᲘᲡ ფირმის ყალბი ეთიკეტების კეთებას შეეცადნენ. შესაძლოა ზემო-ღნიშნული ბოროტებენ [illegible]

[illegible] ᲓᲠᲝᲡ ᲡᲘᲧᲣᲠᲔᲑᲘᲡ ასაცილ ᲜᲐᲗ [illegible] ᲓᲘᲓᲘ ᲣᲠᲐᲓᲦᲔᲑᲐ ᲛᲘᲛᲐᲭᲔᲚᲘᲗ ᲩᲕᲔᲜᲘ ᲤᲘᲠᲛᲘᲡ „ᲘᲐᲠᲚᲘᲒᲘᲡ“ ᲓᲐ „ᲨᲢᲠᲘᲛᲔᲚᲘᲡ“, ᲐᲒᲠᲔᲗᲕᲔ ᲨᲔᲫᲚᲔᲗ ᲗᲔᲡᲚᲘᲡ ᲡᲘᲜᲗᲔᲖᲘᲡ [illegible]

რომელიც მომდინარეობდა ვახტანგ მეფის დროიდან.

როდესაც რუსეთს შეუერთდა საქართველო, უკანასკნელმა დაკარგა თავის პოლიტიკური არსებობა და გახდა რუსეთის გუბერნიათ.

ახალ მთავრობას სურდა ნაოლოთ გამოერკვია ქართველი ერის წოდებები, რომ მის მიხედვით მოეწყო მართვა-გამგეობის საქმე. დაარსდა წოდებათა გამრიგები კომისია, რომელსაც უნდა განემარტებია—ვინ იყო თავადი, აზნაური და გლეხი. კომისიამ დაიწყო ხელმძღვანელობა ერეკლე მეფისა და ეკატერინე დიდის შორის შეყენებული კონტრაკტით, სადაც მოხსენებული იყო მაშინდელ თავად-აზნაურთა გვარი, გიორგი XII შემუშავებულ ხელშეკრულობით, სადაც აგრეთვე ჩამოთვლილი იყო ქართველი მაღალი წოდება და თავად-აზნაურობის მიერ წარმოდგენილი „ლრამატებით“ და სხვა საბუთებით. ეს თქმა უნდა, რომ ბევრმა თავად-აზნაურმა ვერ შესძლო ნარსრების მოპოება, რაც გამოიწვია თვალ-ის გუბერნიის წინამძღოლის თავ. მუხრანსკის მოხსენება უმაღლეს მართებულობა-სადმი, რომ მომხდარ იყო „ᲙᲐᲛᲔᲠᲘᲡᲚᲘᲠᲘ“ აწერილობა, რომელიც მოხდა 1871 წელს. თუმცა ამ აწერილობამ ხელი შეუწყო ბევრ თავად-აზნაურს, მაგრამ კიდევ ბევრი დარჩა დაუმტკიცებელი და დღეს ისინი იწოდებიან „მაძიებელ აზნაურებათ“.

ამ ხანაში სასულიერო წოდების შესახებაც ერთი რეფორმა მოახდინე რუსეთის მთავრობამ. სასულიერო წოდება, როგორც გლეხობა, ეკუთვნოდა თავად-აზნაურობას, 1841 წ. გამოიცა კანონი, რომელითაც სასულიერო წოდება განთავისუფლებული იქნა ყმობიდან, მაგრამ უმიწოთ, რის გამო ის სარჩენლათ დაიწია გლეხობას—ისევდა უკიდურეს მდგომარეობაში მყოფ კლასს. ამ მოვლენამ გამოიწვია გლეხობაში დიდი უკმაყოფილება. მთავრობამ მიაქცია ამას ყურადღება და 1852 წ. სამღვდელოებას ხაზინიდან ჯამაგირი დაუნიშნა. სამაგიეროთ ხაზინამ ეკლესია-მონასტრებს ჩამოართვა ყველა მიწები გლეხებისაგან. ამ რიგათ გაჩნდენ სახაზინო გლეხები და სახაზინო მიწები.

გლეხის მდგომარეობა მაინც ვერ გაუმჯობესდა: ის ისეთივე აუტანელი იყო, როგორც წინა საუკუნეებში.

რუსეთის მთავრობამ კიდევ ახალი რეფორმები მოახდინა: დაარსდა „მილიცია“, დაწესდა კომლზე გადასახადი, აეკრძალა მეგობრონებს საქართველოს ვერეთ ყმების გაყიდვა, ებრიელებს—ყმების ყიდვა, უკვე გაყიდულ ყმებს მიეცა უფლება თავის გამოყიდვისა; ხოლო ისინი თუ ამას ვერ შესძლებდენ, იმ შემთხვევაში ხაზინა უნდა მიშველებოდა: მოქალაქეებს აერთვა უფლება ყმების ყოლისა და ემიჯა გლეხობას საკუთრების შეძენის ნება.

თუმცა ეს რეფორმები ცოტა შალვათს აძლევდა გლეხობას, მაგრამ თავადაზნაურობის წყალობით ისინი პრინციპალურათ მაინც უუფლენო და დამონებული იყვენ, და ასეთი მათ მდგომარეობას კიდევ უარესი ეწვია.

თუ კლეხი მოკალაქის და სასულიერო წოდების ულელს ცოტათი მოშორდა, მას დღეს ახალი, უფრო ძნიმე დამბატა. ეს—ახალი მთავრობის მოხელენი იყვენენ, ვისზეც გადაეცდა სასულიერო წოდებიდან და მოქალაქეებიდან ჩამორთმეული უფლებანი: მათ ბიცკათ ნება ყმების ყოლისა და სხვადასხვა გადასახადების აკრეფისა.

შესანიშნავია ისიც, რომ თუ უწინ საქართველოსა მართვა-გამგეობა დამყარებული იყო ერთ კანონზე, დღეს ეს ნაცვლად არსებობდა რამდენნიმე: ვახტანგ მეფის, რუსის და ხალხის ზნე-ჩვეულებათა მიხედვით გასაბარლება ერთმანეთში აირია, ჩაიხლართა, რაც მთლად აუტანელათ ქმნიდა გლეხობის დგომარეობას და მასთან აწეწვიებდა კლასთა შორისსაბრძოლო უკმაყოფილებას. ვერ გაუძლო გლეხობამ რამდენიმე ბატონს, აეკლა მას მოთმინების ფიალი და აიძრა... 1809 წ. მოხდა აჯანყება ქსანში, 1812 წ.—კახეთში, 1851 წ.—გურიაში, 1857 წ.—ოდიშში, 1858 წ.—ბოდათში, 1861 წ. აჯანყდა გურიელების და ნაკაშიძეების გლეხობა და სხ...

ასეთ მდგომარეობაში იმყოფებოდა საქართველო, ასეთ ყოფნას განიკითხდა გლეხობა, როდესაც გამოცხადდა უკანასკნელთა თავისუფლება, რომლის შემდეგ იწყება საქართველოს ცხოვრების ახალი ხანა.

საერთოდ ლექცია შინაარსიანი, საინტერესო და ხალხისთვის გასაგები ენით იყო წაკითხული, ლეკტორი ცოტას ჩქარობდა, რაც ხელს უშლიდა მასალის მტკიცეთ შეთვისებას. გ. ᲐᲜᲘ.

ᲙᲐᲛᲔᲠᲘᲡ ᲡᲘᲗᲮᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝ.

ჩემი მოპირდაპირეებისგან პოლემიკაში „კამენის სითხის“ შესახებ მიეიღე ახალი ს